

2025 RAMAZAN VAAZ SİLSİLESİ:

16.GÜN

ZEKATIN SOSYAL BOYUTU

(TOPLUMU TEMİZLEYEN VE BİRLEŞTİREN BİR MEKANİZMA)

YAZAR: ALİ AYKAÇ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ

“Komşusu açken tok yatan bizden değildir.”

Buhârî, Edeb, 27.

WhatsApp İletişim



daha fazlası için:
www.aliaykac.com

iletişim : (0)541 934 3778

Tüm içeriklerin kısmen ya da tamamen izinsiz kopyalanması, çoğaltılması, kullanılması, yayınlanması ve dağıtılması kesinlikle yasak olup kul hakkını ihlâl eder. Ayrıca bu yasağa uymayanlar hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca telif hakları üzerinden yasal işlem yapılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, bizleri bir kez daha **rahmet, mağfiret ve arınma mevsimi** olan Ramazan’a eriştiren, bizlere orucu ve zekâtı farz kılan, dünya nimetleri içinde kulluğumuzu unutmamamız için bizleri uyararak, infakı bir kurtuluş vesilesi kılan **Yüce Allah’a mahsustur. Salât ve selâm**, bu ayın nasıl ihya edilmesi gerektiğini yaşayarak bizlere öğreten, **“Komşusu açken tok yatan bizden değildir.”**¹ diyerek toplumsal dayanışmanın önemini hatırlatan, merhamet ve paylaşma ahlâkını bizzat yaşayarak öğreten **Peygamber Efendimiz ﷺ’in**, âline, ashabına ve onun izinden giden tüm müminlerin üzerine olsun.

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

Ramazan, yalnızca bir **oruç ayı** değil, aynı zamanda **nefsi terbiye etme, arınma ve paylaşma ayıdır**. Açlık ve susuzlukla **nimetin kıymetini bilmek, ihtiyaç sahiplerinin hâlini anlamak** ve en önemlisi **malımızı, gönlümüzü ve nefsimizi temizlemek** için bir vesiledir. İşte bu noktada zekât, yalnızca bir ibadet olmanın ötesinde, **toplumu ayakta tutan bir adalet ve merhamet mekanizmasıdır**.

Bugün zekâtın yalnızca bireysel bir yükümlülük olmadığını, toplumu inşa eden, güçlendiren ve birlik ruhunu tesis eden bir unsur olduğunu anlamak, **İslam’ın adalet ve infak düzenini kavramak açısından büyük bir önem taşımaktadır**. Bu yazıda,

¹ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ. Buhârî, Edeb, 27.

zekâtın sosyal boyutunu, malların arınması ve bereketlenmesiyle olan ilişkisini ve özellikle Ramazan ayında infakın faziletini detaylarıyla ele alacağız.

Zekât, yalnızca bireysel bir ibadet değil, aynı zamanda toplumun maddi ve manevi dengesini sağlayan bir sosyal adalet sistemidir. Yüce Allah şöyle buyurur: *“Onların mallarından, kendilerini temizleyecek ve arındıracak bir sadaka al.”*²

Bu ayetten de anlaşıldığı gibi, zekât yalnızca fakiri gözetmek için değil, aynı zamanda zenginlerin mallarını ve kalplerini arındırmak içindir. Çünkü servet, insanı şükürden uzaklaştırabilir, dünya sevgisini artırabilir ve kalbi katılaştırabilir. Zekât, kalbi cimrilik hastalığından arındırırken, fakirin de temel ihtiyaçlarını karşılamasına vesile olur.

Zekât, malın yalnızca belirli bir zümrede toplanmasını engelleyerek ekonomik dengeyi kuran İslamî bir sosyal güvenlik sistemidir. Nitekim Allah Teâlâ, servetin sadece zenginler arasında dolaşan bir meta haline gelmemesi gerektiğini şöyle bildirir: *“Bu (servet), içinizden yalnızca zenginler arasında dolaşan bir nimet olmasın.”*³

Bugün dünyada zengin ile fakir arasındaki uçurum giderek büyürken, İslam toplumunda zekât, bu adaletsizliği

² *Tevbe, 9/103.* خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا

³ *Haşr, 59/7.* كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ

önleyen **etkin bir sistemdir**. Bir toplumda zenginler malının bir kısmını paylaşmadığında, **fakirlerin öfkesi büyür, toplumda huzursuzluk artar ve sosyal barış zarar görür**. Zekât, sadece maddi yardımlaşma değil, aynı zamanda toplumun birlik içinde yaşamasını sağlayan **manevi bir kaynaşma vesilesidir**.

Zekât, malı eksiltmez, aksine bereketlendirir. Zira Allah Teâlâ, infak edenlerin mallarına kat kat karşılık vereceğini şöyle müjdeler: *“Allah yolunda mallarını harcayanların örneği, yedi başak veren bir tohum gibidir. Her başakta yüz tane vardır. Allah dilediğine kat kat fazlasını verir. Allah geniş lütuf sahibidir, hakkıyla bilendir.”*⁴

Mülk Allah’a aittir ve insan ona yalnızca emanetçi konumundadır. **Paylaşmayı bilmeyen mal sahibi değil, malın esiri olur**. Zekât vermek, **malın bereketlenmesine vesile olurken**, kişinin dünya sevgisini de azaltır.

Birçok iş adamının, sanayicinin **zekât verdiği**nde işlerinin **daha da açıldığına**, ticaretinin bereketlendiğine şahit oluruz. **Bu, ilahî bir sünnettir**. Nitekim **Peygamber Efendimiz ﷺ** şöyle buyurmuştur: *“Sadaka vermek, malı asla eksiltmez.”*⁵

⁴ Bakara, 2/261. مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

⁵ Müslim, Birr, 69. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ

Bu hadis, **maddi ve manevi bereketin bir sırrını** ifşa eder. Zekât, zenginlerin mallarını **manevi kirlerden temizlerken**, fakirlerin de geçimini sağlayarak toplumsal barışı tesis eder.

Zekât, İslam'ın beş temel esastan biridir ve yılın her vaktinde verilmesi farz olmakla birlikte, özellikle **Ramazan ayında verilmesi ayrı bir fazilete sahiptir**. Bu ayda yapılan her ibadet gibi, infak da kat kat değer kazanır. Çünkü bu ay, **Allah'ın rahmetinin kulların üzerine sağanak gibi yağdığı, gönüllerin yumuşadığı, infak etmenin daha kolay hale geldiği bir zaman dilimidir**.

Peygamber Efendimiz ﷺ'in cömertliği, yıl boyunca her daim zirvede olsa da **Ramazan'da bir başka seviyeye ulaşırdı**. Bu durumu sahâbîler şöyle nakleder: ***“Rasûlullah ﷺ insanların en cömerdi idi. Ramazan'da ise daha da cömert olurdu.”***⁶

Buradaki ifadeye dikkat edilmelidir: ***“En cömert insan olmasına rağmen, Ramazan'da daha da cömert olurdu.”*** O, yıl boyunca ihtiyaç sahiplerini gözeten, malını ve yiyeceğini paylaşan bir peygamberdi. Ancak Ramazan gelince, bu cömertliği daha da artardı. Bu, bize şu mesajı verir: **Ramazan yalnızca kendimizi arındırma ayı değil, mallarımızı da temizleme ve infak etme ayıdır**.

⁶ Buhârî, *Bed'ü'l-Vahy*, 5. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ

Ramazan, müminlerin **nefis terbiyesi yaptığı ve iradelerini güçlendirdiği** bir aydır. Oruç, insanı **bedensel arzularına karşı güçlü kılarken**, zekât ve infak ise **dünya malına karşı zaaflarını kontrol altına almasını sağlar**. Bu yüzden Ramazan’da zekât vermek, insanın hem iç dünyasında hem de toplumsal hayatında bir denge kurmasına vesile olur. Allah Teâlâ şöyle buyurur: *“Sadakalar (zekâtlar) ancak fakirlere, düşkünlere, zekât işinde görevli memurlara, kalpleri İslam’a ısındırılacak kimselere, kölelere, borçlulara, Allah yolunda olanlara ve yolda kalmışlara mahsustur. Bu, Allah tarafından bir farzdır. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”*⁷

Bu ayet, zekâtın yalnızca bireysel bir ibadet değil, toplumun çeşitli kesimlerini ayakta tutan bir denge unsuru olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Ramazan ayında verilen zekât, fakirlerin ve ihtiyaç sahiplerinin de bu mübarek ayda huzur içinde oruç tutmalarına, bayrama sevinçle ulaşmalarına vesile olur.

Bugün de toplumun en temel ihtiyacı, bireyler arasındaki **maddi uçurumların giderilmesi, sosyal dayanışmanın sağlanması ve paylaşma kültürünün yaygınlaştırılmasıdır**. Ramazan, bu noktada en ideal zamandır. Çünkü bu ayda kalpler yumuşar, insanlar empati kurar, açlığı ve yokluğu bizzat tecrübe eder. İşte bu yüzden **Ramazan’da verilen zekât, yalnızca**

⁷ Tevbe, 9/60. إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَاللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

bireysel bir ibadet olmanın ötesine geçerek, toplumun huzur ve barışına hizmet eden büyük bir iyilik hareketine dönüşür.

*Rabbimiz! Kalplerimize cömertliği,
dillerimize hikmeti, ellerimize infakı,
ömrümüze rahmetini lütfeyle!*

*Rabbimiz! Bizleri, malını temizleyen,
yetimi gözeten, açları doyuran, zekâtıyla
nefsini arındıran kullarından eylesin!
(Âmin!..)*

وَأٰخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الفاتحه